

بررسی نوسانات قیمت نخود در ایران و تعیین عواقب رفاهی آن

بهاءالدین نجفی - محمود حاجی رحیمی

استاد گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه شیراز

دانشجوی دوره دکتری اقتصاد کشاورزی دانشگاه شیراز

نوسانات قیمت محصولات کشاورزی از مسائل اساسی فراوری کشاورزان و برنامه ریزان کشاورزی است. در واقع، بخش عمده ریسک در کشاورزی از همین منبع ناشی می‌شود. این پدیده ضمن ایجاد مشکل در برنامه ریزی فعالیتهای کشاورزی، می‌تواند بر رفاه کشاورزان تأثیر نامطلوب داشته باشد. محصول نخود یکی از آن محصولاتی است که بیشترین نوسانات قیمت را در سالهای اخیر در ایران تجربه کرده است.

مطالعه حاضر ضمن مرور عوامل ایجاد کننده نوسانات قیمت در محصولات کشاورزی، به بررسی و تفکیک انواع نوسانات قیمت در مورد محصول نخود، با استفاده از آمار شاخص ماهانه قیمت نخود از فروردین ۱۳۶۱ تا اسفند ۱۳۷۷، پرداخته است. آنگاه در یک مطالعه موردی بر اساس نمونه‌گیری آماری از کشاورزان نخودکار شهرستان بوکان در آذربایجان غربی و تخمین تابع مطلوبیت آنان، میزان رفاه از دست رفته نخودکاران در اثر نوسانات قیمت با استفاده از تکنیک مطلوبیت آنان، میزان رفاه از دست رفته نخودکاران در اثر نوسانات قیمت با استفاده از تکنیک مطلوبیت انتظاری اندازه‌گیری شد.

نتایج مطالعه نشان داد که منبع اصلی نوسانات قیمت نخود در سالهای اخیر، نوسانات تار عنکبوتی و نوسانات نامنظم ناشی از عوامل خارج از مکانیسم بازار مثل دخالت‌های دولت و غیره) بوده و نوسانات فصلی روند تأثیر کمتری داشته‌اند. نتایج همچنین نمایان ساخت که نوسانات قیمت نخود به نحو چشمگیری رفاه کشاورزان را کاهش داده است. میزان رفاه از دست رفته از ۲/۶ درصد تا ۴۴۰/۹ درصد برای کشاورزان مختلف متفاوت بود.